

է, ինչ որ առաջ, չը նայելով նրա ժամանակաւոր անաջողութիւններին և նրա հակառակորդներին աշխատանքներին: Այս քիչէ կարող մըցել Գամբետայի հետ, նրա նման օւղղութիւն տալ ժողովրդին և հասարակական կարծիքին: Նրա իւրաքանչիւր ձեռքարձակներ և գործունէ միջոցներ անգամ ձրաւոր սխալի սահմաններէն դուրս, կարծես չեն ելած իւրաքանչիւր օւղղութիւնները և յայտնութիւնները, որոնք արտայայտուած են Ֆրանսական հասարակական տրամադրութիւնը: Այս թէ միայն Ֆրանսիայի, այլ և եւրոպայի մէջ Գամբետայի համարում են ժամանակակից Ֆրանսիայի գլխաւոր գործիչ և երկրի ազաւթագիտական: Անձնական ընդունակութիւններ և եռանդոտ գործունէութեան շնորհիւ այդպիսի դուրսի ստանալով, Գամբետա ներկայացնում է Ֆրանսիական աշխարհի հանրապետութիւնը նրա բոլոր ձգտումներով և յոյսերով: Տուրի այցելութիւնը, որ ժողովրդական պաշտպանութեան ժամանակաւոր կառավարութեան կենտրոնացումն էր, ժողովրդին կը յիշեցնէր այն ջերմ աշխատանքները և անձնագոհութիւնը, որ անուի էր Գամբետայի գերմանական արշաւանքի ժամանակ Ֆրանսիան փրկելու համար: Գամբետա է կասկածել Գամբետայի կուսակցութեան յաղթանակները ազաւթագիտական ժամանակ, որովհետեւ այդ կուսակցութեան նշանաբանն է այն բոլորը, ինչ որ կարող են պահանջել Ֆրանսիական հասարակութեան միջին, ամենաբարձր ազգայնութիւնը: Ունեցող և բազմաթիւ գասերը:

Միապետականները և բոնապարտիստները իրանք խոստովանում են, որ նրանց գործը և ձգտումները անյուսակ են: Նրանցից շատերը հրաժարւում են գործերուց և միանում են չափաւոր հանրապետականների հետ: Այսպէս մինչհարութիւնը երեւի ստիպւած կը լինի իր տեղը տալ աւելի առաջադէմ և ընդունակ տարրերին, որոնք կը կարողանան իրագործել Գամբետայի առաջարկած նախագիծը ներքին վերանորոգութիւնների մասին:

ԱՆՎԻՍԱ

Օգոստոսի 3-ին անգլիական պարլամենտի շինութեան առաջ տեղի ունեցաւ հետեւեալ անցքը: Առաւօտեան 11 ժամին Վեստմինսթերի հրապարակի վրա մեծ շարժում սկսվեցաւ: Բրէքլո Նախագահացիքը, որ ինքը այդ օրը ուժով կը մտնէ պարլամենտ: Նրա ընտրողներից մօտ 500 մարդ եկան լծողուն և հաւաքվեցան Վեստմինսթերի պալատի առաջ: Այդ խումբի շուրջը բաւական մեծ բազմութիւն էր հաւաքվել: 200 մարդկերանցից բաղկացած պոլիցիան պատրաստ էր, իսկ պալատի երկաթէ դռները փակված: Ներս էին թողնում միայն պարլամենտի անդամներին և խնդրագիրներ տուողներին: 11¹/₂ ժամին բաց կառքով հասաւ ինքը Բրէքլո: Ամբոխը նրան ընդունեց միաձայն ծափահարութիւններով: Պալատի դռները բացվեցան և Բրէքլո անցաւ պարլամենտի բակից պատգամաւոր Լաբուշերի և պոլիցիական տեսչի ուղեկցութեամբ: Ոտարներէն ոչ ոքի ներս չէին թողնում: Հէնց որ սպիկեր բռնեց իր տեղը, Բրէքլո մօտեցաւ դահլիճի դռներին, պատրաստվելով ներս մտնել, բայց փոխախառնեց Էրսկին պոլիցիականներով շրջապատված կայսեր նրա ծանապարհը: Էրսկին յայտնեց, որ պարլամենտի սպիկեր չանձնել է նրան ներս չը թողնել Բրէքլոյին վերջինը:

պատգամաւոր, որ նա միշտ պատրաստ է եղել Բրէքլոյ պարլամենտի օրինաւոր պահանջներին, բայց, իր իրաւունքների վրա հիմնվելով, պահանջում է իրան ներս թողնել և մտնելու չէ յետ դատաւ: Էրսկին կրկնեց, որ նա այնու ամենայնիւ ներս չի թողնել Բրէքլոյին: Էրսկին յետոյ Բրէքլոյ մեկնեց իր ձեռքը փակ-նախագահին իր ծանապարհից: Վեռանցիկի համար, իսկ նա մեկնեց ձեռքը և ծառաներից մէկը բռնեց Բրէքլոյին: Արտաքաժամ պատգամաւորը բռնեց ծառային շինքից և, նրան թափ տալով, բացականչեց. «Թող փորձեն ինձ կանգնեցնել»: Բայց նոյն իսկ լուսնին պոլիցիականները բռնեցին Բրէքլոյին և թրեւելով տարան բակը, անցկացրին բակից և դուրս տարան փողոցը: Այդ տեսարանը ամենքի վրա շատ ծանր տպաւորութիւն գործեց: Բրէքլո բարկութեամբ գոռացավ. «Ինչ էր և մի քանի լուսնի ու լուսնալուսիններ: Պոլիցիականներից մէկը նրան մի բաժակ ջուր տուց: Բրէքլոյ երեւելուց յետոյ փողոցի վրա եղած ամբոխը կանչում էր. «Կեց, Բրէքլո»: Պոլիցիականները հսկում էին, որ Բրէքլո չը վերադառնայ պարլամենտ: Նա յայտնեց պոլիցիական տեսչին, որ շուտով նոյն փորձը կանի և նրան կօգնեն այնքան մարդիկ, որ պոլիցիան ստիպւած կը լինի նրան կալանաւորել: Տեսչի հարցին նա պատասխանեց, որ մի միջոց մարդիկ նրան կօչկեցնեն: Պարլամենտի մէջ ոչինչ չէր լսւում, միայն պատգամաւոր Լաբուշեր, վերադառնալով դահլիճը, պատմեց պատահածը:

Գործիչի մէջ նորերում Պարենի նախագահութեամբ կալուածական միութեան ժողով կայացաւ, որին բազմաթիւ հոգեւորականներ և աշխատողներ էին մասնակցում: Միութեան գանձարանը մի քանի օրվայ մէջ 300 ֆունտ ստերլինգ նուիրաւորութիւններ է ստացել: Ժողովի ժամանակ կարգավիճակ կալուածական միութեան գանձագահի նամակը, որի մէջ ասված էր, թէ իրականական ժողովուրդը արհամարհում է իրան Անգլիայի հետ կապող տոնիկ կապերը: Պարենը ասաց, որ կալուածական նոր օրէնքը հրատարակւած է կալուածատերերին պաշտպանելու համար և խորհուրդ տուց չը հաւատալ այդ օրէնքին: Այնուհետեւ Պարենը առաջարկեց մի ժողով կազմել, որպէս զի նա քննէ այն միջոցները, որոնցով իրականական ժողովուրդը կարողանայ հասնել իր գլխաւոր նպատակին, այսինքն, որ նա կատարելապէս տիրէ իրականական հողերին: Ժողովը ընդունեց այդ առաջարկութիւնը:

Օգոստոսի 3-ին Լոնդոնի մէջ կայացաւ բժշկական միջազգային կոնգրեսի առաջին նիստը: Նիստին մասնակցում էին 2,500 աւելի անգլիական և օտարազգի բժիշկներ, որոնց թւումն էին շատ երեկոյններ: Աւելի իշխանը բաց արեց ժողովը մի երկար ծառով, որով մեկնեց այն օգոստոս, որ կը ամանայր բժշկական կոնգրեսները: Ելուտանից յետոյ խօսեց կոնգրեսի նախագահը և մեկնեց, որ կոնգրեսը կարող է գիտնական ազգայնութիւն ունենալ, որովհետեւ կարծիքների արտայայտվելուց ձգնարութիւն է ծագում: Ժողովին ներկայ էր գերմանական թագաժառանգը:

ՇԵՑԻ ՈՒՊԵՏՈՒԼԱՆ

Թայմը լրագրող Կ. Պօլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ յունիս 20 թւով: Քուրդաստանէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ ի վարկաւորան Գըր-

դական արշաւանքի մը անմիջական վտանգն անհետացած է: Շէյխ Ապէլ յուրըլահի մեծ ազգայնութիւնը ժողովրդին այն համայնական վրայ հաստատուած էր թէ Շէյխը Վեհ: Սուլթանին հրամանաց համեմատ կը գործէ, և Սամանկան իշխանութիւնը սուրահիստական հաստատող յայտարարութիւն մը հրատարակածին պէս, Շէյխին հատկապէս բազմաթիւ անկանոն զօրքերն անմիջապէս ցրուեցան: Տեսնելով որ միայն 2,000 մարդ իրեն հաւատարիմ մնացած էր, Շէյխը զգուշացաւ հատկապէս հատկապէս հրամանաց, և քանի մը մարդերով վան գնաց, ուր պատուով ընդունուեցաւ: Այնուհետեւ վանէն մեկնած է Կ. Պօլսոյ գալու համար: Միւս կողմէ, Շէյխ Ապտալ-Խիւտա (Շ), որ բարձրագոյն ակմրոց մէջ մեծ շնորհ կը վայելէ, և շարունակ յարաբերութեան մէջ է Քուրդ զորջուրի հետ, երեսէ ինկաւ, և կամրատանուի թէ Վեհ: Սուլթանին գիտաւորութեանց նկատմամբ Քուրդները խաբած էր: Եւ կը կարծեն սակայն թէ Ապտալ-Խիւտա բարձրագոյն հրամանաց համեմատ կը գործէր, բայց հիմա Քուրդները դրդուելու ընկալքը թողուած լինելով, յանցանքն Ապտալ-Խիւտայի վրայ կը բեռնաւորին:

(Մատիս)

ՆԱԽԱԿ ԳԱՐՍՈՒՄԱՆԵՐԻ

Թափուր, 25 յուլիս

Գրեթէ արշաւանքներին մասնակցող բոլոր նշանաւոր ազաւթագիտ շաւրի ազաւթի իր արժանաւոր պատմովը սպանել տալուց յետոյ, պարսից կառավարութիւնը իր օւղղութիւնը դարձրած էր մի այլ նշանաւոր ցեղապետի վրա, որը Սուլթանի մէջ ազաւթագիտութեամբ առաջին անգամ սուր բարձրացրեց պարսից կառավարութեան դէմ և ամբողջ Սուլթանի զաւառը ապստամբութիւն հաղթաւոր անձինքների մահուան պատճառ դարձաւ, այդ անձը Համադ խանն էր, որը իր հրոսակներով անթիւ վնասներ տալուց յետոյ գնացել էր Սամանկան երկրորդ վերջնական անցել օր լուր ստացանք որ մի շարափ սրանից առաջ Համադ խանը իր մարդկերով անցնելով կրկին Սուլթանի պաշարվում է պարսիկ զինուորներով, և այդպէս մի փոքր ճակատամարտից յետոյ ստանում է իր գործած այնքան զարգացածութեանց արդարացի պատիժը: Պատմում են որ չը նայելով այն գիտակի կարկին, որ տեղում էին նրա վրա, նա դարձեալ մաքաւում էր մահուան դէմ, մինչև որ օրհասական գետակը Նախ Նրա սրտի մէջ:

Ապաւից և այդ Նախ արհեստաւոր, և թուղի իր ետեւից մի ճանաչողաւոր սիւն և առեւտրիւն ինչ քուրդ և պարսից ցեղերի մէջ:

Մի առաւել և արձակաց եղբայրներին յայտնի է, որ իրանց հարազատ արեւելից եղբայրներին մի մասն էլ ընկաւ պարսից իշխանութեան տակ, և ճեղքապէս ապրում է Պարսկաստանի դաւադան քաղաքներում: Այսպէս պարսկականները այդպիսի Նախիկ վանաւորութիւնն է, և իրան մեծ մասամբ արեւելաւորութիւնը և երկրագործութիւնը ճին և նախապետական պարզ ձեւով: Նկատելի է նաեւ որ իւրաքանչիւր տարի թէ Վարդապէտ և թէ այլ կողմերի Նախիկ գետում են առաջ հազում մշակութիւն անկաւ, որոնց շատերի ընտանիքները դառն ինքնուրուի մէջ անհետանում են: Վերադառնալով կողմերի Նախիկ, այդ կողմերում մի տապալի առաջ եղած Նախիկ լեռնային լեռնային կայ, որովհետեւ պոստիւստիւններ, լեռնային մանուկով փոքր առ փոքր կրօնապետութիւններ և ուրիշ դառն ճանաչողութիւնը օրից օր պակասեցնել են այդ կողմերի Նախ ազգայնականութիւնը: Ինչպէս տաճկահայերի մէջ, Նախիկ և պարսկահայերում կան բազմաթիւ տեղեր որտեղի Նախ ժողովուրդը բոլորովին չէ կանաչանում թիւրքից, չը դիմէ մայրենի լեզու, միայն Նախ է անհետանում իրան եկեղեցի գնալով, բայց ինչ մի բարոյական օգուտ կարող է քաղել նա եկեղեցուց, երբ նոյն իսկ քանաւոր Նախիկ չը գիտէ, միայն սովորել է առանց ոչինչ իմաստ հասկանալու Նախիկ վարժութիւնը, որոնցից շատ են մասնաւոր: Կարգաւ կողմերում (եւ իմ աչքով տեսած եւ այդպիսիներէն) ի Նախիկ ոչինչ, և ան գլխաւոր տեղեր որ Նախիկ Նախիկներով գիտում են զեպի բողոքական միսիոնարներ, կամ լուսնի մի փոքր առ փոքր մասնաւորութեան խաւարի մէջ կրկնում են, ինչ մեղաւոր է բողոքական միսիոնարը երբ գտնէ սովորեցնելով նրանց իրենց մայրենի լեզուն, նաեւ բանալով ստուգականները: Եւ թողնում նրանց ընկնել ճեղքահատ խաւարի մահաւորական նոթիւն մէջ: Այս, մեղաւոր չէ լուսնադրական եկեղեցուց իրենց զաւակներին խնդ միսիոնար, քանի որ Նախիկաւոր արեւելաւոր Նախիկաւոր ուսուցիչով աղբի փողերը խաւարում են փափուկ բարձրով վաղարշապատի անկիւններում: Բայ

նա որ օրհասական համար էլ միսիոնար բազմաթիւ է այդ սեպուղիներին, երբ ամբողջ մի հօտ չի մանալով լեզուն, (որ ոչինչ նշանակութիւն չունի էլ միսիոնար և խաւարականներին աչքում) փոխելով իրենց կրօնը ընկնում է եռանդոտ միսիոնարի կողմը, այդ բոլորը շատ լաւ գիտեն էլ միսիոնար սեպուղիները, բայց այդպէս մարդիկ ուղարկելու համար ծախք է հարկաւոր աւելի:

Այստեղ յիշում ենք նաեւ մի բան, մի քանի տարի առաջ պարսկաստանի մի քանի Նախիկ ընկերութիւն կազմելով թիֆլիսում, Նախիկաւոր ընկերները ձրապէս տարածում էին պարսկահայերի մէջ: Առաջինը որ նրանցից շատերին նիւթականապէս մատչելի չէր լրագրութիւնը, երկրորդը, նրանք լրագրական նշանակութիւնը դեռ այնքան չեն հասկացել: Նախիկները, որոնք միմեկ յարմար չէր որ Աշխատիւնը, եթէ խնայում է իր չըբաղատող հարկաւորութիւնը մի փոքր օգուտներին ուղարկելու համար պաշտպանելու, գոնեայ փոխանակ 400 ռուբլ տալու մի խաւարակեր և յետագիւ լրագրի պաշտպանելու համար, որ ազգին բացի միտակցի մի օգուտ չունի, տարայն 400 ռուբլին և ձրապէս լրագրիւնը տարածէր այն տեղերում, որտեղ միսիոնարների մանկաղբ անխնայ գործում է: Միտա չունի, թող ինչ Նախ լրագրի ուղղում է լինի, լրագրութիւնը աւելի գործ կարող է կատարել քան մի ուսումնարան: Անհրաժեշտ եմ համարում յիշել այստեղ նաեւ որ փարսիկ ընկերացաւորը (Վախիկ պատուարժան խմբագրութիւնը) Նախիկ և մի երկուսից ձրապէս լրագրիւնը է ստանում, բայց ինչ լրագրում նա միայն իր անդամներին է տալիս կարգաւ, քանի որ նրանք ազգային լինելով բացի անդամներից կարող են կարգաւ նաեւ նրանք, որոնց միջոցները չեն ներսում անգամ գրվելու կամ լրագրի տալու:

Այս խնդրի վրա, ձրապէս պարսկահայերում լրագրիւնը տարածելու, դարձում ենք մեր Նախ, մանաւանդ պարսկահայ հարուստների ուղարկութիւնը, այդ մի մեծ գոհողութիւն չի պահանջի, մանաւանդ կարող է մեծ օգուտներ արտադրել կամ որ աւելի էլ լաւ է, Նիսիկը փարսիկում մի Նախ լրագրի, պարսկահայոց առաջին օրգանը, ի Նախիկ մեր այս առաջապետութիւնը կը մնայ առանց արձագանքի, բայց դարձեալ մի որ և է էլ միսիոնարները արեւելից հրաւեր կամ պահանջը լրագրում կը վարձաւորվեն, ինչպէս որ Ալաշկերտի պաշտպանների համար պարսկահայոց ստան հազարները:

Այսպիսով մէջ Կ. Մուշեղեանց արժ. սրբազանը 5000 թուականի չափ փող է հաւաքել (պարսից փող) սպանացիներից, և գնացել է աշխատել մի ուսումնարան Տիֆլիսում: Մեր ընդդէմ չենք այդ նպատակին, միայն խնդում ենք որ ուսումնարանի համար հրաւիրվեն հմուտ ուսուցիչներ և իր կից ունենայ ստուգատարներ և մի ընկերացարան, տաճար տաճար է, ւստի և յուսաւ:

Արեւ. Ապրիլեանց

ՄՇԱԿԻ ՀՆՈՒՄԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳՈՒՅԵ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՒՆՑ
Ս. ՊԵՏԵՐՐՈՒԳ, 3 օգոստոսի 1908
Время—լրագիրը հարգւում է լուրերի հիման վրա որ Պալատի մինիստր կոմս Ալեքսեյեւի իր պաշտօնի լիազօնը տեղի կուրենայ սեպուղիներ տալին: Երէկ շինական գեպանութեան դրագոման յայտնեց Ասիական գեպարտամենտին մարկից Յդէնդի Ս. Պետերբուրգ գալու մասին և խնդրեց մի որոշ օր նշանակել դաշնագրութեան վաւերացման և վերջնական փոխանակութեան համար: Այսպէս շտաբի մէջ մշակվում է մի պրոէկտ գործնական զօրքի օժիցներն ինչ ուժիկ աւելացնելու մասին: Ինչպէս լսվում է, ուրիշներին պաշտոնները վերցված չեն լինի, այլ կը կատարվեն մի քանի էական փոփոխութիւններ ուրիշներին տրված հրահանգների մէջ: Այդ պաշտօնների ծառայութեան համար աւելի ինտելիգենտական անձինք գրաւելու նպատակով գիտաւորութիւն կայ աւելացնել նրանց ուժիկները:

Ս. ՊԵՏԵՐՐՈՒԳ, 3 օգոստոսի Պետական լսմանի 3% տոմսերը առաջին շրջանի արժէ 95 ռ., երկրորդ 94 ռ. 75 կ., երրորդ 94 ռ. 75 կ., չորրորդ 94 ռ. 37 կ., երրորդ 5% առաջին փոխառութեան տոմսերը արժէ 231 ռ., 75 կ., երկրորդ 230 ռ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսերը արժէ 91 ռ. 87 կ., երկրորդ 91 ռ. 87 կ., երրորդ 91 ռ. 87 կ., ուսկի 7 ռ. 76 կ.: Ուստաց 1 ռուբլ Լոնդոնի վրա արժէ 25,69 պէնս, ուստաց 100 ռ. Համբուրքի վրա արժէ 219 մարկ, 75 պֆ., փողերի վրա արժէ 270 ֆրանկ 75 անտիւմ: Բորսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՐԻԳՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ